

ФИНАЛЕН ИЗВЕШТАЈ
МОНИТОРИНГ НА МЕДИУМИ
ПОПИС 2021

Скопје, октомври 2021

СОДРЖИНА

1. РЕЗИМЕ -----	3
2. МЕТОДОЛОГИЈА НА МОНИТОРИНГОТ -----	4
3. КЛУЧНИ НАОДИ НА МОНИТОРИНГОТ-----	5
4. СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД ОД МОНИТОРИНГОТ НА МЕДИУМИТЕ -----	7
4.1. Број на објави кај мониторираните медиуми -----	7
4.2. Содржинска дистрибуција на објавите-----	8
4.3 Извори на информациите-----	9
5. ГЛАВНИ НАРАТИВИ ВО ИЗВЕСТУВАЊЕТО ЗА ПОПИСОТ-----	10
5.1. Безбедноста на пописот од здравствен аспект -----	11
5.2. Дали пописот се одвиваше успешно или не? -----	11
5.3. Политизација и етнизација на пописот -----	12
5.4 Наративи за бојкот на пописот -----	15
5.5. Најави за продолжување на рокот за пописот -----	15
6. ЛИСТА НА КРАТЕНКИ -----	17

1. РЕЗИМЕ

Пописот на населението и домаќинствата во Република Северна Македонија беше иницијално закажан за првата половина на 2021 година и требаше да се спроведе од 1 до 21 април, за прв пат по цели 20 години. Сепак, поради низа околности, пред сè поради новиот бран на Ковид-19 пандемијата, пописот беше одложен за септември годинава. На 2 април, Собранието ги усвои законските измени кои го овозможуваат одложувањето на пописот за 5 септември. Пред формалното одложување беше постигнат политички договор на најголемите партии во Собранието, кој беше поддржан и од другите парламентарни партии.

За време на подготовките за пописот и пред неговото дефинитивно одложување, во медиумите и во јавната комуникација, доминираше политизацијата на пописот, а широка дискусија и расправи се одвиваа околу етничките аспекти на пописот, особено за тоа како ќе биде попишана дијаспората. Пописот на иселениците започна на 1 март и траеше до 30 септември 2021. Политизацијата и етничките аспекти на пописот во медиумското известување се манифестираа преку бројните реакции на политичките чинители и креатори на јавното мислење, низ полемики и дебати, во кои се критикуваше пописот како „политички диригиран процес, наместо да биде статистичка операција“.

Претходните периодични извештаи на овој мониторинг покажаа дека граѓаните имаат можност целосно да се информираат за пописот и да ги добијат неопходните информации околу изведување на попишувањето. Во пролетниот предпописен период, политизацијата и етнизацијата беа понагласени и делумно ги преклопуваа информациите за самото изведување на пописот, додека во вториот мониторинг период, медиумскиот фокус повеќе беше насочен кон спроведувањето на пописот и условите во кои тој се одвиваше. Иако постоеја редица најави и шпекулации за можно продолжување на пописот по 30 септември¹, поради т.н. хакерски напади и техничките проблеми на стартот од попишувањето, сепак пописот официјално заврши во планираниот рок, на 30 септември, во 20 часот.

Државниот завод за статистика (ДЗС) најави конечни резултати од пописот најдоцна за шест месеци, со дополнување дека дел од граѓаните кои не биле попишани поради различни причини, ќе бидат регистрирани со вкрстување на податоци од други електронски бази во кои се заведени². Според Државниот завод за статистика заклучно со 20 часот, на 30 септември, во дијаспората се самопопишале 204.805 граѓани, додека во земјава се попишани 1.832.696 лица, 568.185 домаќинства и 837.525 станови³.

¹ „Два дена до крајот на Пописот, се разгледува можноста за продолжување на попишувањето за неколку денови“, ТВ Алфа, 28.09.2021.

² „Симовски: Пописот заврши успешно, резултатите до крајот на март 2022“.

³ Извор: <https://popis2021.stat.gov.mk/#>

Во текот на изведувањето на пописот, на терен не беа регистрирани посериозни потешкотии или инциденти, а само спорадично беа споменувани случаи на граѓани кои одбиле да бидат попишани. Најавите во дел од медиумските извештаи и во изјавите на некои од политичките претставници за своевиден организиран бојкот на пописот не се потврдија на терен.

2. МЕТОДОЛОГИЈА НА МОНИТОРИНГОТ

Предмет на овој мониторинг беше известувањето на електронските и онлајн медиуми за пописот на населението, домаќинствата и становите во Република Северна Македонија во 2021 година.

Според правната и работната рамка на ДЗС⁴, постојат две најчесто употребувани дефиниции за пописот. Првата дефиниција е дека: „пописот на населението, домаќинствата и становите претставува статистичка операција со која во редовни временски интервали (најчесто на десет години) се врши официјално пребројување на населението на територијата на земјата, од нејзините најмали географски територијални единици до ниво на држава, заедно со дефинираните демографски, социјални и економски карактеристики на вкупното население“. Втора применувана дефиниција е дека „пописот на населението, домаќинствата и становите претставува процес на прибирање, обработка, оценка, анализа и дисеминација на податоци за населението, домаќинствата и становите во една држава (или на точно дефинирана територија) во определен временски интервал“.

Главна цел на овој мониторинг беше континуирано следење како медиумите известуваат за пописот и како тоа влијае врз информираноста на граѓаните за нивното учество во пописниот процес. Мониторингот на известувањето на медиумите имаше за цел да утврди дали граѓаните се квалитетно и сеопфатно информирани за пописот и какво влијание врз пописот имаат активностите на институциите и другите релевантни субјекти во државата, пренесени преку медиумите.

Дополнителна цел на мониторингот беше да се утврди дали медиумите обезбедија професионално и непристрасно известување за пописниот процес, дали објавуваа дезинформации и манипулативни содржини, како и тоа дали останатите медиумски содржини, како што се колумни, анализи и други авторски прилози, влијаеја врз природот и тонот на медиумското известување за оваа статистичка операција.

Во мониторингот беа вклучени медиуми со широк спектар на уредувачки политики, т.е. медиуми со провадина, опозициско-критичка и неутрално-балансирана уредувачка

⁴ Извор ДЗС: <https://is.gd/VwldpQ>

политика. Како важен фактор во селекцијата беа вклучени тековните информации за досегот кој медиумите го имаат до публиката. Во подготовката на извештаите беа вклучени објави и написи за пописот во текот на работните денови од неделата (понеделник-петок), а во мониторингот дополнително, по потреба и во вонредно важни околности, беа вклучени медиумски содржини објавени за време на деновите од викендот, како што на пример беше почетокот на пописниот процес кој започна во недела, на 5 септември.

Во мониторингот беа вклучени следните медиуми:

а) Електронски медиуми: централните вести на јавниот радиодифузен сервис МРТ1 и на приватните телевизии на национално ниво, Сител, Телма, Алфа и Алсат-М (централни вести на македонски јазик).

б) Информативни онлајн медиуми: Курир, Фронтлајн, Плусинфо и 360 Степени.

Мониторингот, покрај квантитативно-квалитативната анализа на собраните податоци и истражувачки материјал го користеше методот на анализа на содржина, за да се добијат дополнителни индикатори за начинот на известувањето за пописот на мониторираните медиуми. Анализата вклучува и статистичка анализа на истражувачкиот материјал за да се добијат вкрстени податоци и да се потврдат или дополнат добиените наоди од мониторингот.

3. КЛУЧНИ НАОДИ НА МОНИТОРИНГОТ

- Во текот на првиот мониторинг период, 15 март – 2 април, кој го опфати предпописниот период, беа објавени вкупно 451 содржински единици (30.1 на ден), односно 111 телевизиски прилози и 340 онлајн написи.

- Во текот на вториот мониторинг период, 5 – 30 септември, беа објавени 309 содржински единици (16.2 дневно), од кои 77 телевизиски прилози и 232 онлајн написи.

- Во пописниот период споредено со предпописниот период, бројот на објави опадна за 31.5%. Ова намалување најмногу се должи на намалувањето на политичките реакции во пописниот период.

- Во предпописниот период, од телевизиите најмногу објави имаше Алфа (31), потоа Сител (26), МРТ1 (21), Алсат (19) и Телма (14). Во пописниот период најмногу телевизиски прилози објавија Алсат (20), МРТ1 (19) и Алфа (15), а потоа Телма (12) и Сител (11).

- Кај онлајн медиумите, во првата мониторинг фаза најмногу написи објавија Фронтлајн (105), Курир (97) и Плусинфо (96), додека 360 степени имаше 42 објави. Во вториот период

од мониторингот, повторно најактивни беа Фронтлајн (94) и Курир (62), а потоа 360 степени и Плусинфо со по 38 прилози.

- Во првиот период на мониторинг, во медиумите доминираа политичко-партиските реакции со високи 60.5%. Во септемврскиот мониторинг период беше регистриран пресврт во содржинскиот аспект. Во прв план избија информациите за текот на пописниот процес (65%), а политичките реакции опаднаа на само 22.6%.

- Во септемврскиот известувачки период, ДЗС како извор на информации беше застапен во 76.1% од вкупниот број анализирани содржини. Кај онлајн медиумите, Фронтлајн најчесто го користеше ДЗС како извор на информации (во 74.4% од своите објави), како и Курир (70.1%). Сите телевизии го користеа ДЗС како главен и најчест извор на информации - Сител (100%), Телма (91.6%), МТВ1 (89.5%), Алфа (86.6%) и Алсат (85%). Процентот кај телевизиите е повисок поради тоа што тие во своите дневни прилози користеа повеќе извори во кои редовно беше вклучуван и ДЗС. За разлика од телевизиите, онлајн медиумите почесто објавуваа кратки вести со само еден извор.

- Информациите од ДЗС претежно се пренесуваа во техничка форма и без дополнителна новинарска обработка или контекстуализација. Ваквиот трансмисионски, или чисто пренесувачки приод, влијаеше врз квалитетот на информирањето на граѓаните за пописот. Клучните теми од пописот не беа доволно аналитички покриени, иако ваквиот приод ќе овозможеше поквалитетно информирање на граѓаните.

- Во делот на доминантните известувачки приоди и наративи, треба да се нагласи дека во предпописниот период доминираа политичките реакции, а институциите, вклучувајќи го и ДЗС, беа ставени во втор план. Поради политичко-општествениот контекст и ширењето на пандемијата, пописот стана една од најважните теми во кои главните политички субјекти имаа спротивставени ставови за тоа дали пописот треба да се одржи или да се одложи. Затоа, наместо фокусот на известувањето да биде кон подготовките за пописниот процес, главниот акцентот беше ставен врз политичко-партиските несогласувања и реакции.

- Со започнувањето на пописот, политичкото разногласие постепено се намалуваше и известувачката рамка на медиумите повеќе се приближи кон репортерско информирање од терен за тоа како се одвива пописот. Иако про-опозициските медиуми упатуваа чести критики кон власта и институциите за квалитетот на пописниот процес, сепак, низ призмата на најчесто користените наративи, беше јасно дека не ги оспоруваат легитимитетот и важноста на пописот.

- Еден обид за дезинформирање на јавноста беше забележан во случајот на пренесените информации за наводна подготовка на масовен бојкот на пописот во последните две недели од неговото одржување. Обидите за поширока дисеминација на овој наратив не зедоа замав.

4. СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД ОД МОНИТОРИНГОТ НА МЕДИУМИТЕ

4.1. Број на објави кај мониторираните медиуми

Во текот на првиот мониторинг период, 15 март – 2 април, кој го опфати предпописниот период, беа објавени вкупно 451 содржински единици (30.1 на ден), односно 111 телевизиски прилози (7.4 на ден) и 340 онлајн написи (22.6 на ден). Во текот на вториот мониторинг период, 5 – 30 септември, вкупно беа објавени 309 прилози и написи, од кои 77 телевизиски прилози (4.05 на ден) и 232 онлајн написи (12.21 дневно).

Графикони 1-2: Објави според тип на медиум, (1) 15 март – 2 април, (2) 5 – 30 септември

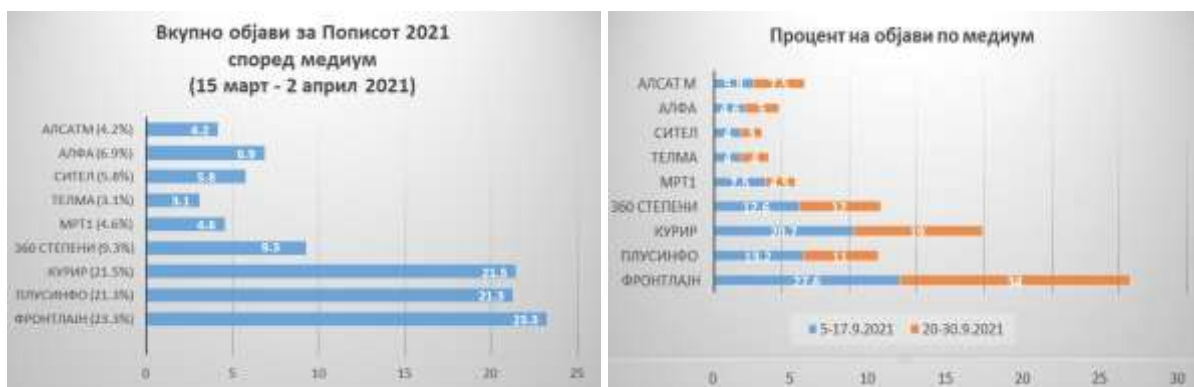
	Прв мониторинг период 15 март – 2 април 2021	Втор мониторинг период 5 – 30 септември 2021	Вкупно
Вкупно објави	451	309 (-31.5%)	760
ТВ прилози	111	77 (-32%)	188
Онлајн објави	340	232 (-31%)	572

Табела 1. Број на објави во двата мониторинг период по тип на медиум

Во предпописниот период, од електронските медиуми најмногу прилози емитуваше ТВ Алфа (31), потоа Сител (26), МРТ1 (21), Алсат (19) и Телма (14). Кај онлајн медиумите најмногу написи објавија Фронтлајн (105), Курир (97) и Плусинфо (96), додека 360 степени имаше 42 објави.

Во текот на пописниот период, пак, најмногу телевизиски прилози објавија Алсат (20), МРТ1 (19) и Алфа (15), а потоа Телма (12) и Сител (11). Кај онлајн медиумите најактивни беа Фронтлајн со 94 и Курир со 62 прилози, а потоа 360 степени и Плусинфо со по 38 прилози.

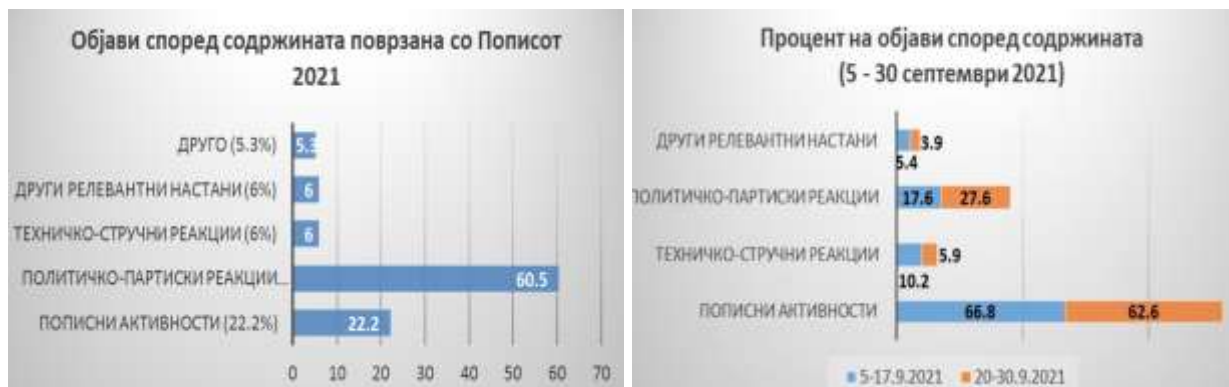
Бројот на објави треба да се толкува и да се поврзе со специфичните уредувачки приоди на медиумот. Ако се корелира бројот на објави со уредувачкиот тон на известување, може да се увиди дека, на пример, Фронтлајн преку високиот број објави целеше да ги поддржи кампањите за поголемо вклучување на граѓаните во пописот. Курир и Плусинфо, пак, во предпописниот период, покажаа изразена наклонетост да ги поддржат ставовите на опозицијата да се одложи пописот, додека во септември ги нагласуваа недостатоците на пописниот процес и критиките на сметка на ДЗС и другите надлежни институции.

Графикони 3-4: Процент на објави по медиум во предпописен (3) и пописен (4) период

4.2. Содржинска дистрибуција на објавите

Во првиот мониторинг период (март – април) во известувањето за пописот доминираа политичко-партиските реакции со високи 60.5% од објавите. Во септемврискиот мониторинг период беше регистриран пресврт во содржинскиот аспект. Во прв план избија објавите за текот на пописниот процес, а политичките реакции и содржини имаа значителен пад. Во пописниот период, дури 65% од вкупниот број анализирани содржини се однесуваа на тоа како се одвива процесот на попишување на населението и кои се најважните информации од терен, а политичко-партиските реакции се намалија на само 22.6%.

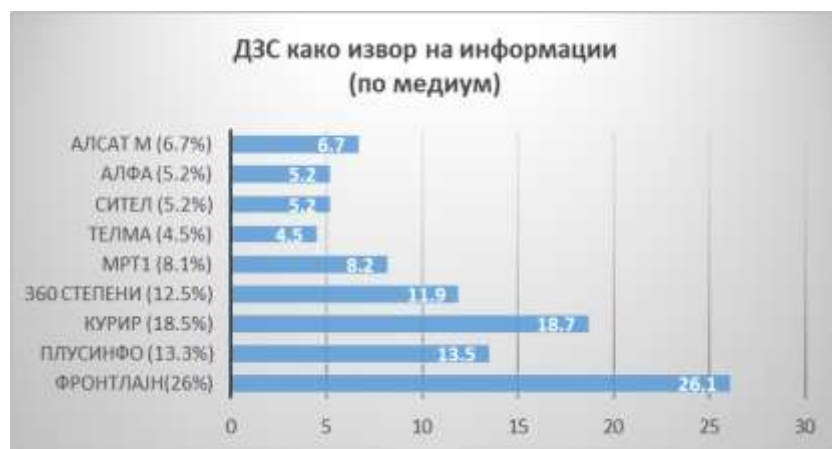
Графикон 5-6: Процент на објави според содржината 15 март- 2 април (гр. 5) наспроти 5-30 септември (гр. 6)

Оваа промена се должи на самиот контекст во кој политичко-партиските реакции и препукувања се намалија, а важноста на спроведувањето на пописот изби во прв план, како и на тоа што ДЗС на медиумите, на дневна основа им сервираше широка палета информации за текот на самиот пописен процес. Голем број од објавите во медиумите беа пренесени информации од информативната агенција МИА.

Еден обид за дезинформирање на јавноста беше забележан во случајот на пренесените информации за наводна подготовка на масовен бојкот на пописот во последните две недели од неговото одржување. Обидите за поширока дисеминација на овој наратив не зедоа замав.

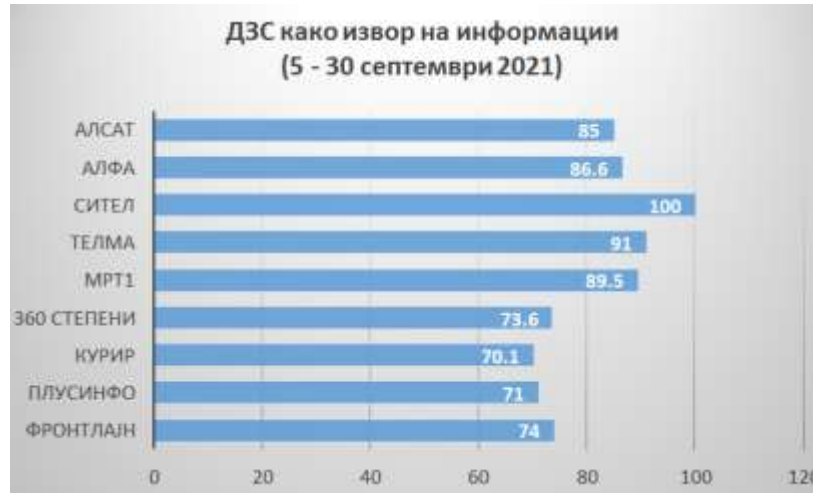
4.3 Извори на информации

Во предпописниот период (март и април), во објавите на мониторираните медиуми, ДЗС се појави како извор на информации во само 18% од медиумските содржини.

Графикон 7: Користење на ДЗС како извор на информации, 15 март – 2 април

Во септемврскиот пописен период, ДЗС се појави како извор на информации во 235 објави или 76.1% од анализираните прилози. Од онлјан медиумите, Фронтлајн најмогу го користеше ДЗС како извор на информации, во 74.4% од своите објави, а потоа следеа Курир со 70.1%, 360 степени со 73.6% и Плусинфо со 71%. Што се однесува до телевизиите, ДЗС како главен и најчест извор на информации го користеше Сител (во сите прилози објавени за пописот), а потоа следеа Телма (91.6%), МРТ1 (89.5%), Алфа (86.6%) и Алсат (85%).

Графикон 8: Процент на ДЗС како извор на информации во прилозите за пописот на одделните медиуми, 5-30 септември

Процентот кај телевизиите е повисок поради тоа што тие во своите дневни прилози користеа повеќе извори во кои редовно беше вклучуван и ДЗС. За разлика од телевизиите, онлајн медиумите почесто објавуваа кратки вести со само еден извор.

5. ГЛАВНИ НАРАТИВИ ВО ИЗВЕСТУВАЊЕТО ЗА ПОПИСОТ

Известувањето на медиумите, во предпописниот и пописниот период, беше различен и од квантитативен и од квалитативен аспект.

Во предпописниата фаза доминираа политичките реакции, а институциите, вклучувајќи го ДЗС беа ставени во втор план. Поради политичко-општествениот контекст и ширењето на пандемијата, пописот стана една од најважните теми во кои главните политички субјекти имаа спротивставени ставови за тоа дали пописот треба да се одржи или да се одложи. Наместо фокусот на известувањето да биде кон подготовките за пописниот процес, главниот акцент беше ставен врз политичко-партиските несогласувања и реакции. Конечна разрешница на ова политичко несогласување околу пописот беше неговото одложување за 5 септември годинава.

Со започнувањето на пописот, политичкото разногласие постепено се намалуваше и известувачката рамка на медиумите повеќе се приближи кон репортерско информирање од терен за тоа како се одвива пописот. Иако опозициските медиуми упатуваа чести критики кон власта и институциите за квалитетот на пописниот процес, сепак, низ призмата на најчесто користените наративи, беше јасно дека не ги оспоруваат легитимитетот и важноста на пописот.

Од клучните наративи регистрирани во целокупниот мониторинг на медиумите, како главни се издвоија:

5.1. Безбедноста на пописот од здравствен аспект

Првичниот период кој беше планиран за одржување на пописот се преклопи со зголемување на бројот на позитивни случаи од коронавирусот во земјава, така што клучното прашање кое се наметна во јавноста беше дали пописот од здравствен аспект ќе биде безбеден за попишувачите и за граѓаните.

На тој начин постепено се развија двата клучни и спротивставени наративи: (1) Одржувањето на пописот е целосно безбедно, застапуван од власта и институциите вклучени во изведувањето на пописот, и (2) Пописот е голем здравствен ризик, наратив кој го водеа и го застапуваа опозициските политички субјекти и дел од граѓанските иницијативи за бојкот на пописот.

Во пописниот период, наративот за безбедноста на пописот се зајакна кај институциите кои нагласуваа дека пописот е сега уште побезбеден, додека контра-нاراتивот за ризиците од пописот кај опозицискиот блок се намали. Бидејќи пописниот процес се одвиваше во текот на новиот четврти пандемиски бран, во изјавите и соопштенијата на ДЗС и на Министерството за правда, се нагласуваше дека спроведувањето на пописот е безбедно, дека се одвива според предвидените здравствени протоколи и дека нема опасност од дополнително ширење на коронавирусот⁵.

Овие варијации во наративите главно се рефлектираа во медиумите, и тоа во зависност од степенот на нивната политичка (не)пристрасност. Курир, на пример, покрај пренесување на партиските реакции за пописот и тоа, главно на опозицијата, објавуваше и содржини кои имаа тенденција да шират страв и несигурност од пописот во контекст на пандемија, како што беше случај со објавување на тврдења дека теренскиот попис ќе донесе нови 2.400 заболени од коронавирусот⁶.

5.2. Дали пописот се одвива успешно или не?

И вториот главен наратив е всушност удвоен наратив на спротивставени позиции на власта и опозицијата, за иста тема, овој пат за тоа, дали пописот се одвива успешно или не.

⁵ „Маричиќ: Пописот ќе биде безбеден, тој е обврска кон државата и граѓаните - Во пресрет на пописот, надлежните уверуваа дека сè е подготвено за пребројувањето на населението, домаќинствата и становите... Со оглед дека (пописот) се спроведува во услови на пандемија, тие потенцираа и дека процесот ќе се спроведе безбедно, со почитување на здравствените протоколи и не постои опасност од ширење на вирусот.“ (360 Степени, 5.9.2021).

⁶ „На Заев и Филипче не им е гајле за здравјето на граѓаните“, Курир.

Власта тврдеше дека и покрај одредени технички потешкотии и прекини во почетокот од попишувањето, пописот се одвива без сериозни проблеми и со планираната динамика. Овој наратив најчесто беше застапен во медиумските прилози, во кои како главен извор на информации се јавуваа ДЗС и Министерството за правда.

Главната комуникациска цел на овие пораки беше градење доверба во организацијата и спроведувањето на пописот. Дополнително, тие имаа цел да го намалат ризикот од евентуален бојкот на граѓаните⁷, но и да се спротивстават на политичките напади врз власта и институциите. Овој наратив се засили по првичните технички проблеми со апликацијата која ја користеа попишувачите⁸. ДЗС ја информираше јавноста дека во првите две недели од пописот, серверите на оваа институција биле под хакерски напади, но дека пописот успешно се спроведува.

Медиумите со критички однос кон власта ширеа контра-наратив, односно објавуваа прилози во кои ги напаѓаа позициите и информациите на државните институции и нивните претставници, особено на ДЗС⁹ и Министерот за правда:

„Статистика се извини, по несреќно дадената изјава: Не е интернетот, туку нашата апликација не работеше , Курир, 6.9.2021

„Почнаа инцидентите со пописот - Некои луѓе одбиваат да се попишат, државата ќе им праќа „преговарачи“, Плусинфо, 5.9.2021.

„Стартуваше теренскиот попис на населението – ќе биде ли безбеден и успешен?“, Алфа, 5.9.2021.

Овие медиуми се фокусираа на тоа, дали институциите имаат капацитет да одговорат на предизвикот, и нагласуваа дека пописот и неговото спроведување се сериозен тест за власта. Во оваа група објави спаѓаат и обидите да се проблематизира веродостојноста на пописот („Дали ќе бидат веродостојни податоците ако се знае дека попишувачите лица не оставаат никаков рачен потпис на податоците кои ги споделуваат?“).

5.3. Политизација и етнизација на пописот

⁷ Пописот утрово стартуваше успешно, во првите два-три часа попишувачите не се соочиле со никаков бојкот или некој технички проблем, а директорот на Државниот завод за статистика (ДЗС), Апостол Симовски, очекува дека истото ќе го каже и на 30 септември кога ќе заврши оваа статистичка операција, 360 степени, 5.9.2021.

⁸ „Прекинат пописот на вториот ден, Симовски: Најверојатно интернетот паднал“, Алфа, 6.9.2021.

⁹ „Македонски Телеком го демантира Симовски: Нема никакви проблеми со интернетот во текот на денот“, Курир, 6.9.2021.

Една од клучните теми која влијаеше врз развивањето на доминантните медиумски наративи беше пописот на дијаспората кој започна на 1 март. Медиумите особено во пролетниот период, редовно известуваа за онлајн попишувањето на дијаспората, а оваа тема постепено доби етнички интерпретации и реакции. Во про-опозициските медиуми се развиваше наративот дека „албанските политичари водат поактивна кампања за попишување на етничките Албанци од дијаспората“ (за разлика од другите заедници, вклучително и мнозинската заедница на етничките Македонци). Наративите дека политичките партии на Албанците во државата се поактивни во своите кампањи за попис на припадниците на дијаспората, се рефлектираа и во известувањето за попишувањето во земјата.

Овој наратив најчесто беше користен кај телевизија Алфа¹⁰ и спорадично кај другите медиуми наклонети кон опозицијата¹¹, давајќи му на пописот забележителен етнички тон. Кај Курир, оваа тема често се покриваше со цитирање на изјавите на Обединета македонска дијаспора – ОМД, која ја критикуваше „политизацијата на пописот“¹² или со изјави на опозицијата („ВМРО-ДПМНЕ: Заев го претвори пописот во ПР алатка на ДУИ“¹³).

Плусинфо објави неколку авторски текстови во кои тема беше како политичарите Албанци се поуспешни во лобирањето во дијаспората од Заев и СДСМ („Владата ги охрабрува „министрите за попис“ да туркаат партиска¹⁴ и етничка агенда¹⁵“). Овие медиуми често пренесуваа содржини и објави од социјалните мрежи на критичари на власта.

Ваквите наративи, во пописниот период, беа надополнувани со прилози за наводно непочитување на здравствените протоколи при изведување на пописот во средини со

¹⁰ „После Косово Груби во дводневна посета на Албанија - таму ќе бара поддршка за пописот на дијаспората“, 22.03.2021, „Во која држава и за чија Влада работи првиот вице-премиер Артан Груби“, 23.03.2021.

¹¹ Плусинфо, 22.03.2021, „Со Груби и Османи пописот на дијаспората се претвори во гласна политичка кампања за мобилизирање Албанци“ (како фотографија за илустрација на текстот е ставено албанското знаме).

¹² „Иако бројката на дијаспората нема да влезе во бројот на жители на Македонија, пописот на иселениците засилено се политизира, особено од страна на политичари и дипломати Албанци и се претставува како важна статистичка операција од која зависат уставните права на нивната етничка заедница. Организациите и друштвата на Македонците во дијаспората во последните денови позасилено се вклучија во повикувањето на иселениците да учествуваат во пописот. Обединетата македонска дијаспора ги повикува и Македонците во Македонија да не го бојкотираат пописот, напиша Мето Колоски од ОМД на Фејсбук“, Курир, 22.03.2021.

¹³ Курир, 22.3.2021, <https://kurir.mk/?p=486351>

¹⁴ „Министрите Бујар Османи и Артан Груби растрчани во регионот и во Европа водат силна кампања за попишување на албанската дијаспора. Иако двајцата негираат дека повикуваат да се попишат само албанските иселеници факт е дека нема информации за нивни средби со македонската дијаспора, а посетите во Швајцарија, Приштина и во Тирана се искористени за апел да се самопишат албанските иселеници“, <https://plusinfo.mk/?p=351878>

¹⁵ Плусинфо, 22.3.2021, <https://plusinfo.mk/?p=351977>

мнозинско етничко албанско население. Критиките за непочитување на здравствените протоколи најчесто доаѓаа од про-опозициските медиуми („Епидемиолошката состојба во Тетово сè уште сериозна – Без почитување на протоколите, пописот дополнителен ризик за ширење на вирусот“, Алфа, 5.9.2021), а забележително отсутствуваа кај медиумите со про-владин и неутрален тон на информирање

Во пописниот период беа регистрирани и серија написи за попишувањето на бугарското малцинство¹⁶ („Само над 70 граѓани досега се изјасниле како Бугари на пописот, дипломат бара да се одземаат бугарски пасоши¹⁷“).

Исто така, во неколку мониторирани медиуми се појавија информации за наводни притисоци врз граѓаните од ромската заедница за да се попишуваат како Албанци и Турци („Ромите се жалат дека ги попишуваат како Албанци и Турци“, Алфа)¹⁸. Во овие објави и прилози беа пренесени тврдењата на претставниците на граѓанското движење - АВАЈА, дека етнички Роми биле попишувани како Албанци и Турци, а наводно имало и притисоци врз ромската заедница. Се тврдеше и дека „во пописните графи немало етничка припадност Ром/Ромка, а во голем број општини, Ромите не биле прашани за етничката припадност“. Покрај изјавите на овие лица, немаше потврда или негирање од други извори за овој случај.

Од друга страна, медиумите поблиски до власта најчесто објавуваа контра-наративи дека: „пописот е статистичка операција од јавен интерес која не треба да се политизира и да се етнизира“. Овој наратив беше најчест кај Фронтлајн, а најмногу беше користен во контекст на ДЗС како извор на информации, потоа преку пренесени изјави од караванот на НВО ЦИВИЛ, или преку изјави од претставниците на институциите. Овој важен наратив беше пренесуван и во другите медиуми, најчесто со цитирање на изјавите од претставниците на ДЗС. Исто така, на самиот почеток на пописот, некои државни функционери, како на пример, претседателот на државата, Стево Пендаровски, упатија пораки за деполитизација и департизација на пописот: „Пендаровски нагласи дека не очекува политичките тензии да го компромитираат пописот“¹⁹.

¹⁶ „Нова провокација на Џамбаски: Во Северна Македонија прават се за да се попишат што помалку Бугари“, Фронтлајн 17.9.2021, „Бугарскиот европатеник Ангел Џамбаски повторно ги толкува состојбите во Македонија низ ултранационалистички очила. Овој пат тврди дека на пописот во нашата земја Бугарите биле репресирани – Пребројувањето во Македонија започна со репресии кон оние кои одлучиле да се запишат како Бугари. Наместо ултиматум кон Бугарија, Европската унија треба да ја задолжи Македонија да ги почитува човековите права – напиша Џамбаски на Твитер, при што го тагна премиерот Зоран Заев“ (Плусинфо, 7.9.2021).

¹⁷ Фронтлајн, 15.9.2021.

¹⁸ Телевизија Алфа, 27.9.2021, <https://www.youtube.com/watch?v=-RHRa47EX44>

¹⁹ „Не очекувам дека поради политички тензии некој може да ги компромитира резултатите од пописот, но ситуацијата претходно не беше таква, вели претседателот Стево Пендаровски во интервју за Радио Слободна Европа, во врска со денешниот почеток на пописот, но и можноста наративот дека станува збор за пребројување на Македонци и Албанци да ја поткопа операцијата“ (Курир, 5.9.2021).

5.4. Наративи за бојкот на пописот

Во текот на втората недела од одржувањето на пописот, во дел од медиумите спорадично се појавуваа вести за наводен „масовен бојкот на пописот“. („Статистика задоволна, опозицијата информира за масовен бојкот на пописот“²⁰). Извори на ваквите информации најчесто беа заговорниците за бојкот на пописот, односно партијата Левица и националниот блок „Не отворам врата“. На 20 и 21 септември, дел од медиумите го пренесоа тврдењето на партијата Левица дека 200 илјади граѓани одбиле да се попишат.

Покрај тврдењата дека „пописот не е легитимен“ и дека претставува „политички инженеринг на власта“, дел од про-опозициските медиуми објавуваа и содржини во кои се тврдеше дека граѓаните кои ќе го бојкотираат пописот нема да бидат казнувани, иако, учеството во пописот е законска обврска.

„Најголем проблем може да претставуваат сè позачестените кампањи, да не се отвора врата. Ако се решите на ваков потег, нема да добиете никаква казна, единствено како што најави директорот на Статистика Апостол Симовски, ќе треба да ги истрпите упорните попишувачи, кои дури и по 1.000 пати ќе тропнеле на вашата врата“.

5.5. Најави за продолжување на рокот за пописот

Пред крајот на пописниот процес, во медиумите особено во про-опозициските, зачестија информациите дека ДЗС нема да успее да ги попише сите граѓани во законскиот рок заради техничките проблеми и хакерските напади во првите денови од пописот и дека пописот ќе биде продолжен („Два дена до крајот на пописот, се разгледува можноста за продолжување на попишувањето за неколку денови“²¹, „Ако пописот не заврши до четврток, ќе се бара дополнително време“, „Џафери: Нема пречка да се свика итна седница за продолжување на пописот, но треба да се достави предлог од Владата или група пратеници“²², „Алијанса и Алтернатива бараат продолжување на пописот - предлагаат плус 10 дена подолг попис“).

Дел од политичките партии кои сметаа дека пописот треба да биде продолжен, како и дел од медиумите кои ги пренесуваа овие изјави, се обидуваа во јавноста да го наметнат ставот дека „пописот е неуспешен и дека затоа мора да се продолжи“ („Апасиев го прогласи

²⁰ Алфа 20.9.2021, <https://www.youtube.com/watch?v=5IvkaT3gh8A>

²¹ Алфа, 28.9.2021.

²² Курир, 27.9.2021.

пописот за „умрено“ - Планот за фалсификување дефинитивно им е пропаднат!“ , Плусинфо, 27.9.21).

„На два дена до крајот на пописот, власта се соочува со фактот дека тој најверојатно ќе биде фаличен...Во политичките кругови се разгледува можноста за продолжување на рокот за пописот, а неофицијално, такво барање веќе било испратено. Неофицијално од ДЗС побарале рокот да се пролонгира поради тоа што имало денови кога софтверот крахирал“²³.

„Според ДЗС пописот се одвива без проблеми и доколку заврши навреме како што е предвидено, ќе се смета за успешен. Во спротивно, Заводот ќе бара екстра денови...Знаете дека цели пет дена скоро и да не работевме поради хакерски напади и тоа нè направи да бидеме под временски притисок. Доколку е потребно, ќе побараме овие денови да бидат надоместени“, велат од Државниот завод за статистика“²⁴.

Дополнително во овие објави се проблематизираше тоа што во Избирачкиот список има запишано 1,8 милиони полнолетни граѓани, а на пописот (до тој момент) беа попишани 1,7 милиони жители вклучително и малолетните лица без право на глас²⁵.

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ

ДЗС – Државен завод за статистика

КЗБ – Комисија за заразни болести

МЗ – Министерство за здравство

МП – Министерство за правда

ОМД - Обединета македонска дијаспора

²³ Алфа, 28.9.2021.

²⁴ Куир, 27.9.2021.

²⁵ Во прилог на истиот медиум од наредниот ден, повторно се проблематизираат добиените бројки од пописот. Во најавата на водителот се вели „Како што почна, така и завршува, пописот во Македонија со бројни дилеми и проблеми.“ Водителот кажува и дека пописот бил спроведен „без личен потпис“ на граѓаните. Прилогот со критички тон се обидува да го оспори процесот на попишување и според прилогот „Недостасуваат најмалку 300 илјади жители во Македонија, дотолку повеќе што се тврди дека „според некој статистички просек, околу 20 отсто од населението се малолетни лица“, ТВ Алфа 30.9.2021.